

Het SMSje

Welkom

Voor u ligt het najaarsnummer van het SMSje. In dit nummer nodigen wij u uit voor een bijzondere gebeurtenis waar u eregast bent. Zie het artikel op pagina 5. Verder gaan we in dit nummer in op activiteiten en besteden we aandacht aan groot onderhoud aan de molen van de Groote Polder en aan molen De Dellen. We zijn verheugd te kunnen constateren dat de fusie van onze Stichtingen goed is gelukt. Ieder vindt zo langzamerhand zijn of haar rol in dit nieuwe, grotere geheel. Daarbij blijven zoals altijd traditie en molencultuur de hoofdrol spelen, alles in een sfeer van vriendschap en molenvreugde. U draagt in niet geringe mate bij aan dat plezier, door uw donaties, maar ook door uw bezoek aan onze mooie molens.

Wij wensen u weer veel leesplezier!

Op de voorpagina

[14] Op de voorpagina van dit nummer prijkt onze molen “De Westerse molen” onder een indrukwekkende morgenhemel. De molen werd in 1862 door molenmaker Kamphuis uit Nieuwolda gebouwd, ter vervanging van een in dat jaar afgebrande molen uit 1798. De molen bemaalde oorspronkelijk het waterschap Westerse Molenpolder (662 ha. groot) en fungeerde vanaf 1878 als hulpgemaal bij een in dienst gesteld stoomgemaal. Sinds 1964 werd het stoomgemaal vervangen door een gemaal met een dieselmotor van 60 pk. In 1967 ging het waterschap met andere naburige polders op in het waterschap Oldambt. Als gevolg daarvan werd het oude stoomgemaal en de molenaarswoning bij de molen afgebroken. De molen bleef vanwege de functie van reservegemaal behouden. In 1983 bleef de zelfzwiching (met op de buitenroede dwarskleppen) gehandhaafd; in 1994 werd dit gewijzigd in Oud-Hollands met zeilen. In 2008 werd een fors bedrag toegekend en werd de molen volledig gereviseerd. Molenaar Wim van Rheen verwelkomt u er graag!

Brons op Stel's Meulen

De opening van Stel's Meulen op vrijdag 11 september wordt ook in het Monumentenweekend uitbundig gevierd. We presenteren de gerestaureerde Bronsdieselmotor die van 1925 tot 1971 in een bijgebouw van Stel's Meulen heeft gestaan voor de aandrijving van een extra maalkoppel. De eigenaar uit Zwartsluis laat oude tijden herleven met zijn 18 PK

Bronsmotor type D 15. Omdat dit een eenmalige activiteit is hopen we vele bezoekers te mogen ontvangen. De motor is behalve tijdens de opening ook te bezichtigen op zaterdag 12 en zondag 13 september. De molen is geopend van 11.00-17.00 uur. Verder verwelkomen we Vlechterij Valkenhof op zondag 13 september. De eigenaar Ad Langereis is sinds een aantal jaren bezig met het vlechten van eendenbroedkorven van wilgentenen. Sinds kort is het assortiment zelfs uitgebreid met andere vlechtproducten, zoals manden, kerstklokken, vogelvoerkorfjes en pindakaaspothouders voor de vogels

In memoriam Willem Poort

[247] In de vroege ochtend van vrijdag 7 augustus 2015 is Willem Poort overleden. Willem was oud molenaar op onze molen De Ruiten. Willem was daar de laatste beroepsmolenaar. Hij heeft nog jaren bij de molen gewoond, totdat het onderhoud van het terrein hem te zwaar werd en hij verhuisde naar Schildwolde. Willem is 76 jaar geworden. Molen De Ruiten stond tot het moment dat wij definitief van Willem afscheid namen - op 15 augustus 2015 - in de rouw. Bestuur en molenaars van onze Stichting leven mee met de familie. Willem zal worden gemist.

Kleurplaten!

[222] Het thema van de Groninger Molendagen dit jaar was “De Kleurrijke Molen”. Ter gelegenheid daarvan heeft onze molenaar Lammert Groenewold voor elke molen een schitterende kleurplaat gemaakt. Deze kleurplaten kunt u bij de molens krijgen, maar u kunt ze ook downloaden van onze webstek.

Nog meer te zien op onze webstek

[75] U bent vast al een regelmatige bezoeker van onze webstek. Daar vond u altijd het laatste nieuws rond onze Stichting, keurig in artikelen gegroepeerd. Dat blijft natuurlijk zo. Maar sinds de fusie van onze beide Stichtingen heeft de webmaster weer een aantal leuke nieuwe dingen toegevoegd.

Zo vind u nu dagelijks een spreuk op onze webstek. Deze spreuken gaan over het weer – we geven geen garanties dat ze altijd kloppen. Tenzij het gaat om de bekende spreuk: “als het regent in september dan valt Kerstmis in december” - dat zal ook dit jaar ongetwijfeld weer opgaan!

Verder vind u een kalenderblad waarop de eerstvolgende activiteit van / met onze Stichting vermeld staat. Er op klikken laat u een overzicht zien van al onze activiteiten.

Daaronder vindt u een actuele weerkaart voor onze provincie, waarop de voor molenaars zo belangrijke windkracht en windrichting wordt aangegeven. Daar weer onder vindt u de korte voorspelling van het KNMI en de belangrijkste koppen van het bekende “molenprikbord”. Zo heeft u op één plek een mooie verzameling van molengerelateerde verwijzingen.

We hopen dat u er plezier van heeft – en laat onze webmaster eens horen wat u er van vindt: mail hem via webmaster@msmog.nl

Groot onderhoud Groote Polder

[236][237][239] Zoals we verleden keer al aankondigen gebeurde het ook: het was dit jaar een drukte van belang rond de molen van de Groote Polder, die een nieuw voorkeuvelens, gevlucht en circuit-bemaling kreeg.

Inmiddels is het meeste werk gedaan: er is geheid, beton gestort, gemetseld en gezaagd. Als u dit leest is waarschijnlijk het nieuwe gevlucht ook al geplaatst. De molen kan dus nu weer “echt” water verplaatsen, iets wat zeker 20 jaar niet of nauwelijks mogelijk was.

De waterbouwkundige werken begonnen in mei. Het molengat werd uitgegraven, er werden damwanden geheid en een betonnen vloer gestort, zodat het molengat niet meer zo makkelijk dicht kan groeien met allerlei planten en boomte.

De mogelijkheid om in geval van nood de Groote Polder te kunnen (helpen) bemalen is gebleven: door een schuif open te zetten kunnen we de polder bemalen, mocht dat nodig zijn. Maar meestal zal er rond worden gepompt. Dat lijkt misschien zinloos, maar het is het behoud voor deze molen, die zoals alle molens het best geconserveerd blijft door gebruik. Molens zijn als fietsen: ze slijten meer van stilstand dan van regelmatig gebruik (en daarbij behorend onderhoud).

De voortgang van de werken kunt u nalezen in een aantal fleurige nieuwsbrieven, geschreven door molenaars Klöpping en Groenewold. Deze nieuwsbrieven kunt u vinden in de “download” sectie op onze webstek: <http://www.msmognl/downloads>

Velen onder u zullen deze nieuwsbrieven al per e-mail toegestuurd hebben gekregen. Mocht dat voor u niet zo zijn dan komt dat omdat we uw adres niet hebben of omdat we geen toestemming van u hebben om u nieuws per e-mail toe te sturen. Niets gekregen maar dat had u wel gewild? Stuur dan een mailtje aan onze webmaster: webmaster@msmognl dan zal hij u aan de verzendlijst toevoegen.

Symposium en feestelijke heropening

Wij zijn verheugd en dankbaar dat u ons - al vele jaren - heeft gesteund met uw donatie. Mede daardoor kunnen wij ons werk blijven doen. Daarom nodigen wij u graag als (ere)gasten uit voor de feestelijke heropening van de gerestaureerde Stel's Meulen in Harkstede en de presentatie van onze nieuwe stichting op **vrijdag 11 september** vanaf 14.30 uur in het Pand 404 aan de Schout Poelmanweg 4 te Harkstede.

Het programma vindt u hieronder. Er wordt afscheid genomen van de oude stichtingen en de bestuursleden Henk Helmantel, Janneke Hetebrij, Jan Pieter Koerts, Roelof Mantingh, Derk Nieuwenhuis, Henk Pol en Garreld van de Sande.

Opgave graag via email aan Wim Koeneman <voorzitter@msmog.nl>

Programma

- 14.30 aankomst/inloop;
- 15.00 opening door Wim Koeneman, voorzitter MSMOG;
- 15.10 algemene inleiding door mw Roeli Broekhuis, directeur van het Groninger Molenhuis over het thema: "Wat kan een (wenselijke) rol van de lokale overheid zijn bij het in stand houden van cultureel erfgoed?";
- 15.30 forumdiscussie over dit onderwerp met medewerking van Lammert Groenewold, molenaar en Pim de Bruijne, voorzitter van de Stichting Oude Groninger Kerken. Het bestuur is nog in gesprek met een derde lid vanuit de lokale overheid;
- 16.00 afscheid van de oud bestuursleden, gevolgd door een wandeling naar de molen;
- 16.15 heropening van de molen door mw Mariska Goeree, wethouder cultuur gemeente Slochteren, gevolgd door een informeel samenzijn met een hapje en drankje;
- 17.45 afsluiting.

Wie is .. Henk Helmantel?

Een nieuwe stichting met maar liefst 30 medewerkers. Wie zijn dat en waarom werken ze met en rond molens? Vandaag stelt molenaar Henk Helmantel zich voor.

“Nee, niet de schilder” - al is het wel familie. Maar wel de molenaar van een schilderachtige molen: De Ruiten in Froombosch. Henk is één van de in 2005

door Gerda Koster opgeleide nieuwe lichte molenaars van de toenmalige Slochter Molenstichting. Jarenlang het volk gediend als onderzoeker, nu pensionado, maar bepaald niet in ruste. Jarenlang was Henk de drijvende kracht achter de activiteitencommissie (2006 tot en met 2014). Hij is de bedenker van de naam van uw tijdschrift: 'het SMSje'. Zeer regelmatig, maar vooral op zondagmiddag te vinden op molen De Ruiten. U bent daar van harte welkom!

Groot onderhoud De Dellen

[248] In maart is Dunning begonnen met het vervangen van de windpeluw. Die heeft er 65 jaar ingezeten. De buitenste stukken zijn gebruikt om de Pot-roede die bij de molen ligt, op te leggen. Deze oude roede van de Noordstar lag na 24 jaar namelijk zowat in de grond. De zwichtstang, die er toch uit moest voor het doorhalen van de roeden, was krom. Hij is uitgenomen en gericht. In juni zijn de roeden doorgehaald en gemeten. Ze zagen er nog goed uit en kunnen dus nog heel wat jaren mee. Alle roetigheid in het gevlucht is hersteld en ook de windborden konden er nu weer in. Die waren al een jaar klaar, maar door het ontbreken van sommige zomers, konden ze niet vastgezet worden. Het proefdraaien heeft inmiddels plaatsgevonden en de lagering van de bovenas liep niet warm.. Alles is nu in orde.

Aardmagnetisme meten

[245] De NAM laat af en toe metingen uitvoeren door externe partijen. Eén zo'n partij is een Noors bedrijf, Quad Geometrics uit Trondheim. Zij gaan voor de NAM heel precies (fluctuaties in) de zwaartekracht meten. Maar ja, waar doe je dat? Wat blijkt: onze molen Windlust in Overschild is de ideale lokatie. En dus komen daar deze maand instrumenten te staan om de metingen uit te voeren.

De molen vormde een bijna ideale plek: rustig gelegen, in de week komen er maar weinig mensen en dus kunnen de metingen onverstoorde plaats vinden. Daarnaast ligt de betonnen vloer van de molen op het aardoppervlak. Een tweede lokatie – de voormalige school in dorpshuis De Pompel – was net niet goed genoeg: daar zit een laag lucht tussen de vloer en de aarde: de kruipruimte...

Scholen bezoeken de molens

[238] In juni sloten we het Educatietraject Erfgoedschatten van Slochteren af. Juf Sjoukje de Jong verwelkomde molenaarsknecht Gerhard Landman en molenaar Gerrit Tammenga die met de leskist op school kwamen. Later gingen de kinderen in molen De Windlust kijken hoe het nou in het echt gaat. De MSMOG blijft ook in de toekomst graag meewerken aan dit project, dat kinderen in aanraking wil brengen met de talloze cultuurschatten in onze provincie.

De MSMOG heeft meer contacten met scholen: zo wordt al jarenlang met veel plezier en enthousiasme een aantal groepen van de Aletta Jacobs Scholengemeenschap uit Hoogezand ontvangen. Wie de jeugd heeft, heeft immers de toekomst!

Fraeylema molenwandelingen (herhaling)

Eind 2012 werden, in het kader van het Jaar van de Historische Buitenplaatsen, door de Activiteitencommissie van de voormalige Slochter Molenstichting contacten gelegd met de directie van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg te Slochteren. Uit die besprekingen is een viertal georganiseerde wandelingen gekomen. Deze vielen goed in de smaak en het werd herhaald in 2013 en 2014.

[135] Ook dit jaar vertrekken we weer vanuit de Oranjerie bij de borg. De zomerwandelingen zitten er op maar u kunt nog meelopen op zaterdag 12 september om 13.30 uur en op zondag 11 oktober om 13.30 uur. Kinderen mogen gratis mee, volwassen betalen € 3,-. Wel even reserveren: 0598 - 421 568.

Wandelen, heropenen en rusten

[16] Een greep uit de molenevenementen in de komende maanden. Zie voor de laatste stand van zaken altijd onze webstek.

Dinsdag 8 september: in samenwerking met de Stichting Cultureel Slochteren fietsen leerlingen van de basisscholen langs monumenten. Ze bezoeken altijd één van onze molens. Vrijdag 11 september 2015 - Heropening Stels Meulen en mini-symposium, zie pagina 5. Zaterdag 12 en zondag 13 september – Open monumenten-weekend Het thema is deze keer "Kunst en Ambacht". Zaterdag 12 september 2015 - Derde molenwandeling 2015. Zondag 13 september - Vlechterij Valkenhof bij Stel's. Zondag 11 oktober 2015 - Vierde molenwandeling 2015 Vrijdag 18 december 2015 tot en met 8 januari 2016 – Kerstrust.. En zoals altijd bent u ook op andere tijden bij een molen met vlag in top van harte welkom!

Toon

Tijdens het Groninger molenweekend op 14 juni was er in molen de Entreprise een optreden van Toon van Mil. Toon heeft een muzikaal zeer verantwoord Easy Listening programma. Dit programma is gebaseerd op de liefde voor vooral de akoestische gitaar.

De aanwezige mensen hebben kunnen genieten van een geweldige muzikant!

Stroom

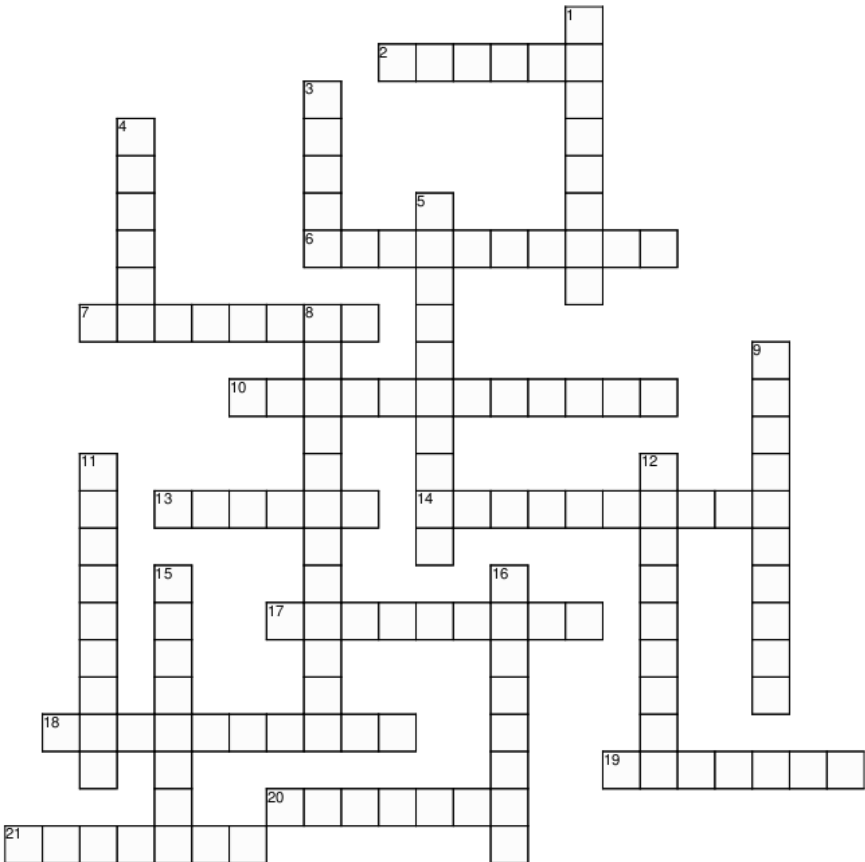
[246] Er wordt al sinds een tijd hard gewerkt aan de elektriciteit in onze molen Entreprise. Vooral door de vaardigheden van Harry Smit (elektriciën) wordt het een zeer professionele installatie, Daarnaast bleek Martin van Doornik – één van de molenaars van de molen - ook handig. Hij heeft de buitenkant van de meterkast opgeknapt. Er zal uiteindelijk van de bedrading weinig of niets te zien zijn en tegelijkertijd wordt de lelijke sprinklerbuis weggewerkt. Hierlangs liggen de stroomkabels en straks ook het water en de afvoer. Alles wordt afgetimmerd met een vierkante houten koker. Aan het plafond komen prachtige oude volledig gerenoveerde industrielampen te hangen. Een knap stukje vrijwilligerswerk. Maar het was allemaal niet mogelijk geweest zonder uw hulp. Daarvoor onze hartelijke dank!

ANBI

[70] Wist u dat onze Stichting een ANBI instelling is? Voor deze Algemeen Nut Beogende Instellingen gelden belastingvoordelen bij erven, schenken en giften. U vindt alle relevante gegevens op onze webstek en op die van de belastingdienst.

Puzzel

Deze keer zoeken we naar combinaties van molens en molenaars. Als u een molennaam ziet, dient u de naam van één van de molenaars van die molen in te vullen. Ziet u een muldersnaam, vul dan de naam van de molen in. We doen deze keer niet aan spaties en het achtervoegsel "molen" (of meulen) laten we weg.

- 2. Koffieleuten
- 6. Stels
- 7. Grootepolder
- 10. Groenewold
- 13. Helmantel

- 14. Danes
- 17. Entreprise
- 18. Entreprise
- 19. Helmantel
- 20. Dellen
- 21. Tiddens

- 1. VanRheen
- 3. Tammenga
- 4. Fraeylema
- 5. Windlust
- 8. Manting

- 9. Ambtenaren
- 11. DeVries
- 12. Uil
- 15. Noordstar
- 16. VanDerGaag

Restauratie van De Dellen

Onze molen De Dellen is een typisch Oost-Groninger voorbeeld van een houtgedekte poldermolen: diagonale ramen in een mooi getailleerd achtkant. Op de foto hieronder ziet u de molen tegen een indrukwekkende regenwolkenlucht. Zoals u ook ziet werd er aan de molen gewerkt: de molen kreeg een nieuwe windpeluw en aan het gevluht zijn diverse heklaten en kluften vernieuwd (zie ook pagina 6). De Dellen was altijd een zogenaamde "peilmolen". De MSMOG zoekt momenteel fondsen om de peilmast die er altijd stond weer naast de molen te zetten.

Colofon

Het 'SMSje' is een publicatie van de Molenstichting Midden- en Oost-Groningen. Dit is nummer 2 van jaargang 9 (September 2015).

© 2015 MSMOG Commissie Communicatie. Web: www.msmsg.nl

Mail: redactie@msmog.nl. Telefoon: 06-54656573.